

De Morgenster 3 september 2023
Gezamenlijke dienst met de Regenboogkerk
Thema: 'Niets zal voor jullie onmogelijk zijn'



Inleiding op het thema

Vorige week hier in de Morgenster hadden we Alain Verheij als voorganger. Alain had het over een topmoment van Simon, één van de leerlingen. Een moment van glorie dat direct daarop werd gevolgd door een moment van de waarheid waarin het niet om glorie maar om lijden ging. Alain eindigde zijn preek door te stellen: het eigene van de christelijke gemeente is dat beide dingen bij elkaar gehouden worden.

Dat was vorige week. Nu vandaag. Het verhaal dat vanmorgen centraal staat begint opnieuw na een 'topmoment': de verheerlijking op de berg. Stel je eens voor, Petrus ziet daar dat Jezus in gesprek is met Mozes en Elia. Met de wet en de profeten dus. En hij ziet dat Jezus' gezicht straalt als de zon. Wat een hoogtepunt! Je zou daar altijd wel willen blijven. Vandaar dat Petrus voorstelt om drie tenten te maken, één voor Jezus, één voor Mozes en één voor Elia. Zo wil hij dit moment vasthouden. Maar ja, dat gaat niet en dus daal je even later van de berg af. En dan kom je beneden en sta je weer met beide benen op de grond. En wat blijkt dan? Dat er mislukking is, onmacht. Na het topmoment de barre werkelijkheid. In die situatie gaat het over geloof – of vertrouwen. Daar zal het vanmorgen over gaan.

Eerste schriftlezing: Jeremia 7: 21-28

Tweede schriftlezing: Matteüs 17: 14-20

Overweging

Voordat ik begin twee opmerkingen vooraf. Het komende kwartier gaat het over geloof dat 'bergen kan verzetten'. U snapt hopelijk allemaal dat je dat niet letterlijk mag nemen. Het is een spreekwoordelijke uitdrukking voor het onmogelijke dat toch mogelijk wordt. Jezus zegt dat we daarvoor 'geloof' nodig hebben. Hierbij gaat het niet over 'geloof' in de zin van instemmen met een aantal uitspraken over God en wereld. Het gaat over 'geloof' in de zin van 'vertrouwen'. Dus dit zijn de afspraken vooraf: Jezus gebruikt een spreekwoord, en het gaat over vertrouwen.

Nu kunnen we echt beginnen. Met vertrouwen kun je 'bergen verzetten' zegt Jezus. Hij zou eens op dit moment op onze aarde moeten rondlopen en ervaren hoe moeilijk dat is. We leven in één grote vertrouwenscrisis. Een groot deel van onze bevolking heeft geen enkel vertrouwen meer in de politiek. Iedereen die leiding neemt is ver-

dacht. Door de toeslagenaffaire zijn ambtenaren verdacht geworden. Door metoo raken we verkrampd op de werkvloer. Durf ik mijn kind wel naar turnles te sturen? Ook de kerk wordt gewantwoord, door een stortvloed aan berichten over misbruik. Wie kan ik nog vertrouwen? De velden zijn wit om te oogsten voor complotdenkers. Laatst hoorde ik iemand op hoge leeftijd zeggen: 'ik ben blij dat ik niet nu opgroeï. Dat ik niet de klimaatramp met stijgend water mee zal maken'. Hij was niet de eerste van wie ik dat hoorde. Wat doet dit alles met ons? Kunnen we de aarde waar wij op leven nog wel vertrouwen? Kan ik mijn bureu vertrouwen? Kan ik mijzelf vertrouwen? Het is o zo gemakkelijk een litanie van wantrouwen te presenteren. Daar is geen kunst aan. Cynisme ligt veel meer voor de hand dan vertrouwen. Maar waar cynisme zegeviert daar heerst de dood en waar vertrouwen een kans krijgt, al is het maar zo klein als een mosterdzaadje, daar ontstaat leven. Ik las dat terug en dacht: nou dat is mooi gezegd Erik maar wat nu als je zo geslagen bent door het leven dat vertrouwen nooit ook maar enige kans heeft gekregen? Jij was gezegend door op te groeien in een stabiel gezin met liefhebbende ouders waar je alle kansen hebt gekregen. Maar denk eens aan al die kinderen die dat niet hebben.

Toen dacht ik: hoe kan ik dit thema handen en voeten geven in deze dienst van Morgenster en Regenboogkerk samen? En toen moest ik denken aan een bijeenkomst die we komende week zullen hebben met de verzamelde kerkenraden van de Bethlehemkerk, Morgenster en Regenboogkerk. We gaan samen, per 1 januari aanstaande. Dat gaan we komende dinsdag voorbereiden door goed kennis met elkaar te maken en ook al wat plannen te maken. Wil dat enige kans van slagen hebben dan zullen we vertrouwen moeten hebben. Niet alleen vertrouwen in onszelf, ook niet alleen vertrouwen in de betrouwbaarheid van de partners met wie we nu samengaan, maar we zullen dit hele proces biddend moeten ingaan, in vertrouwen dat God ons zal leiden.

We zullen ooit ergens een feest hebben, waarschijnlijk begin volgend jaar. Om te vieren dat we aan elkaar geschonken zijn en dat we samen iets nieuws beginnen. Dat zal een topmoment zijn, vast wel. Maar daarna komt ongetwijfeld ook de nuchtere werkelijkheid. Met misverstanden en communicatiestoornissen, ergernissen, mensen die zich te kort gedaan voelen, enfin u kunt dat zelf wel invullen u kent dat wel. Dan zullen we zijn als de leerlingen die van de berg van de verheerlijking zijn afgedaald en met beide benen op de grond komen. De werkelijkheid valt tegen. Het blijkt niet zo gemakkelijk te zijn voor vernieuwing te kiezen als we hadden gedacht. We weten ons geroepen een heilzame, genezende gemeenschap te zijn, maar lukt dat wel? Dat was wat de leerlingen van Jezus ook moesten zijn toch, een therapeutische gemeenschap? Maar ze konden het niet, na hun topmoment. De vader van die epileptische jongen die had zijn zoon bij de leerlingen gebracht maar zij konden hem niet genezen. Dat is best raar dat zij dat niet konden want een aantal hoofdstukken eerder had Jezus hun *de macht gegeven om onreine geesten uit te drijven en iedere ziekte en elke kwaal te genezen*. Wow, het staat er echt. Matteüs 10 vers 1. Dus ze zouden het moeten kunnen: genezing uitdelen, samen een therapeutische gemeenschap vormen. Het valt Jezus ook tegen. Met een echo van de woorden van Jeremia zegt hij: 'Hoe lang moet ik jullie nog verdragen?'

Laten we hierop inzoomen. Waarom is het toch niet gelukt, waarom hebben ze gefaald? Kan het zijn dat iemand iets wel *kan* maar dat het toch niet lukt omdat zij of hij niet *durft*? Dat zou zomaar kunnen. Dat iets jou weerhoudt om werkelijk initiatief te

nemen. Om onbekende wegen in te slaan, iets nieuws te proberen. We kunnen ons dat wel voorstellen bij de leerlingen van Jezus. Amper ben je weggehaald achter je vissersnetten of je krijgt zo'n grote taak toebedeeld. Misschien ging het allemaal wel wat snel? Ook wij zullen volgend jaar die durf en dat initiatief nodig hebben. Ook wij zullen soms alle moed moeten verzamelen.

Maar goed, stel dat ze wel de durf hadden gehad maar dat het toch tot niks was gekomen, wat had er dan nog aan ontbroken? Laten we nog een stap teruggaan. Het kan natuurlijk zijn dat die leerlingen het op zich wel durven maar dat zij weerhouden worden door een stemmetje diep in hun dat zegt: 'wie ben jij om dat te doen? Wie ben ik nu helemaal? Waarom zou God, waarom zou Jezus mij, uitgerekend mij, willen gebruiken om dit of dat te doen? Ik ben niet zo'n supergelovige, misschien moet God het maar met iemand anders proberen...' Ook wij zullen dat volgend jaar nodig hebben, dat we zeggen: ook ik durf in het diepe te springen. Ik weet niet of ik wel helemaal de juiste persoon ben maar laat ik het maar proberen...

Maar goed, stel dat de durf niet ontbroken heeft, en ook niet het besef dat *jij* het bent die er mag zijn, die geroepen is, ja zelfs jij of u, zelfs ik, en dat het toch niet is gegaan... Hoe zou dat kunnen? Nu zijn we aangekomen op de diepste laag. Nu zijn we bij de laag waar Jezus het over heeft. Dat is de laag van het vertrouwen. *'Als jullie vertrouwen hebben als een mosterdzaadje, dan zeg je tegen die berg: "Verplaats je van hier naar daar!" en dan zal hij zich verplaatsen. Niets zal voor jullie onmogelijk zijn.'* Wil een mens een echt besef ontwikkelen van 'ik mag er zijn', en van 'ik durf in het leven te staan' en 'ik kan het', dan is daar voor nodig dat er iets is van vertrouwen, van basisvertrouwen. Daar begint het mee, voor de leerlingen die daar een beetje schaapachtig staan want ze hebben gefaald. Daar begint het mee, voor ons hier in Hilversum, als wij verder samen op weg gaan. Het begint met geloof of vertrouwen. Al het andere bouwt daarop voort.

Maar stel je nu eens voor dat we inderdaad een begin van geloof of vertrouwen hebben, al begint het maar heel klein. Vanuit vertrouwen nemen we dan onze plek in in onze samenleving, durven we nieuwe initiatieven te ontplooiën en kunnen we dat ook. Zo kunnen we volwassen worden als nieuwe geloofsgemeenschap, samen met de Bethlehemkerk. Zo zullen we onze identiteit vinden, vast en zeker. Daar ligt zeker een hele uitdaging, want wij zullen een Breed-Protestantse identiteit moeten ontwikkelen. En die is anders dan Reformatorisch-confessioneel. En die is anders dan die van VitG. Zo zullen we ons durven te schenken aan anderen die op onze weg komen, zo zullen we ook vrucht kunnen dragen, zo zullen we durven delen. *Stel je eens voor.*

Maar, zal nu iemand zeggen, dat klinkt veel te mooi, is veel te rooskleurig voorgesteld, is veel te gemakkelijk gedacht. Inderdaad. U heeft gelijk. Het zal ook niet vanzelf gaan. Denk aan de gelijkenis van de zaaier, vier hoofdstukken eerder in het evangelie van Matteüs. De zaaier strooit daar met brede gebaren het zaad op de akker. Misschien komt maar een klein deel werkelijk op goede grond terecht. Een groot deel van het gezaaide gaat teloor door onze traagheid of onverschilligheid. Maar ook in die gelijkenis ligt alle nadruk op dat wat wél op goede grond terecht komt. En wat gebeurt er dan? Hoe groot kan de oogst dan wel niet zijn? Ja, inderdaad, dan kan de oogst wel tot het honderdvoudige zijn, zoals het kleine mosterdzaad tot iets groots worden kan. Als een soort van micro-krediet dat klein begint maar grote gevolgen kan hebben.

Nog een vraag, maar nu een retorische. Moeten we dit allemaal zelf doen? Het antwoord luidt: 'Ja en nee'. Ja, want *wij* zijn het die mee mogen doen, die ingeschakeld worden. Het zijn onze gaven die worden ingeschakeld, ieder naar eigen vermogen. Dus ja, we doen het zelf. Maar dat is maar het halve verhaal. In het christelijk geloof durven we te zeggen: wie jij bent, jouw identiteit, dat is ook iets dat je krijgt. Iets dat je ontvangt. Dus nee, je hoeft niet alles zelf te doen. Aan wat wij aan goedheid proberen te verwezenlijken – en dat is nooit perfect – gaat een goedheid vooraf die groter is dan ons eigen hart. Dat is wat de bijbel ons leert. Bijvoorbeeld in de psalmen: *Bij God is de bron van het leven, in Gods licht zien wij het licht.*

Als je ooit gedoopt bent dan zeggen we: jouw identiteit, wie jij bent, is geborgen bij God. Dat gaat vooraf aan alles wat wij zelf zijn en durven en doen en ook geloven of vertrouwen.. Een enkele keer, als iemand wel heel erg twijfelt aan alles en ook aan haar of zijn geloof dan zeg ik: 'Maar je bent wel gedoopt en dat kan niemand je afnemen'. En soms gaat er dan iets open.

Ik heb terug geredeneerd vanuit het falen van de leerlingen naar het vertrouwen als basis en vandaaruit geschilderd wat er dan wel niet gebeuren. Daar zit een gevaar in. Namelijk dat het vertrouwen ook iets van een prestatie kan worden, iets waar je trots op bent als jij daar veel van hebt en een ander maar weinig. In een van de brieven van Paulus staat een tekst die er misschien op wijst dat dat inderdaad is gebeurd, dat mensen zich met elkaar zijn gaan vergelijken: wie heeft het meeste geloof, wie heeft het meeste vertrouwen? Tot die mensen zegt Paulus dan, in 1 Corinthiërs 13: *Al had ik de gave om te profeteren en doorgrondde ik alle geheimen, al bezat ik alle kennis en had ik het geloof dat bergen kan verplaatsen – had ik de liefde niet, ik zou niets zijn.* U hoort het hè, het is als een echo van de woorden van Jezus: *al had ik het geloof dat bergen kan verplaatsen – maar had ik de liefde niet, ik zou niets zijn.* Dus eigenlijk, zo blijkt nu, ligt er achter en onder het vertrouwen, het oervertrouwen, nog iets anders. Namelijk de liefde. De liefde maakt het mogelijk om te leven met verschillen, ook in hoeveel vertrouwen we hebben. De liefde maakt het mogelijk toch verder te gaan als iemand ons vertrouwen diep beschaamd heeft. De liefde maakt het mogelijk het leven op te pakken ook na een zware mislukking of ongeluk dat ons treft. Zo kan in het verborgene, in het kleine, Gods rijk onder ons beginnen. Zoals wij zullen zingen:

*Laat ons hopen,
biddend hopen,
dat de liefde wint.
Wil geloof ons geven
dat door zo te leven
hier Gods rijk begint.*

Tot slot nog één opmerking. Een 'take home message'. Stel u zit straks bij de koffie verlegen om een onderwerp. Misschien moet het ijs ook nog gebroken worden tussen mensen van de Regenboogkerk en mensen van de Morgenster. In dat geval geef ik u twee vragen mee om over te praten:

1/ Wat of wie geeft u vertrouwen?

2/ Welke vorm van 'microkrediet' tussen mensen heeft het in zich om tot het honderdvoudige op te brengen?

Ds. Erik van Halsema